

La darrera gala dels Goya va demostrar que la societat espanyola no ha canviat tant com ella mateixa es pensa. El seu cinema i tot allò que l'envolta, guardons inclosos, en són el reflex més clar. L'Acadèmia d'Arts i Ciències Cinematogràfiques de Madrid —perdó, d'Espanya— ja es va delatar quan va decidir nominar quinze vegades una pel·lícula com *Alatriste*: suposam que el criteri va ésser el de nominació per milió d'euros invertit. La seguien de ben a prop *Volver*, *El laberinto del fauno* i, per despitatar, *Salvador*. L'acadèmia ens feia creure així que era capaç de reconèixer els mèrits d'una pel·lícula "perifèrica", política i agosarada. Alguns vàrem començar a pensar que qualche cosa finalment canviava. Il·lusos.

Les primeres preguntes eren, simplement, pel gust d'elucubrar, perquè la resposta era més que clara. ¿Com és possible que la terrible dicció de Viggo Mortensen, que convertia el seu *Alatriste* en un murmuri intel·ligible, entràs dins la categoria dels quatre elegits? ¿Des de quan la pasterada de convertir cinc novel·les en una sola pel·lícula es reconeix com un dels millors guions de l'any? ¿Per què l'artesanía poètica de Miquelangelo Prado a *De profundis* va ésser menystenguda en favor de la molt més industrial *Pérez: el ratoncito de tus sueños*?

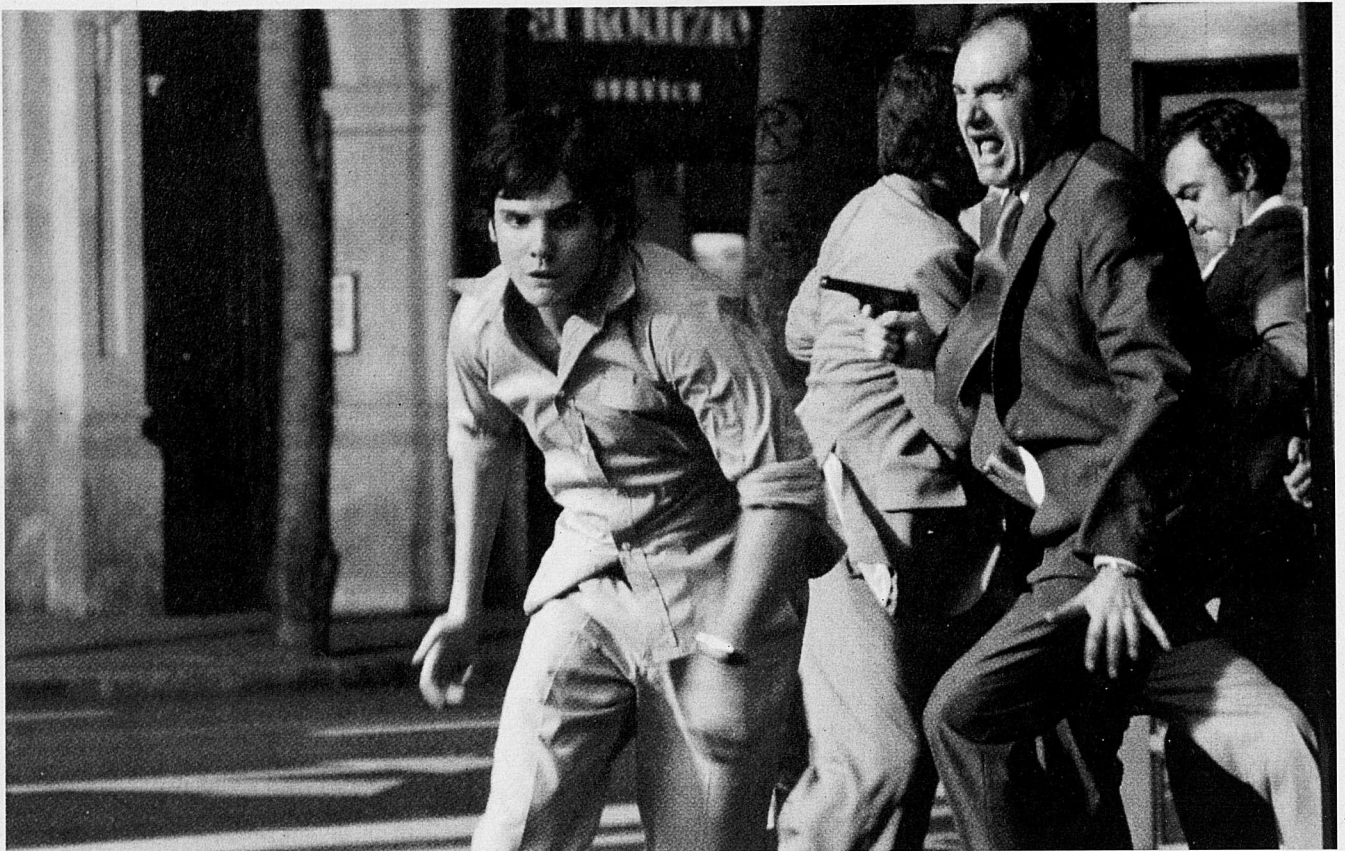
¿Què direm de *Volver*? Tot i reconèixer que és una pel·lícula més continguda, i per tant més reeixida, que *La mala educación*, *Volver* no representa cap passa important dins la producció d'Almodóvar: continua essent un catàleg de situacions delirants amb pretensions de pregonesa, amb al-

guns moments magistrals i d'altres de patètics. A força de repetir-ho el director a les múltiples entrevistes que els mitjans li dediquen servilment, tothom s'ha arribat a creure que el *look* de Penélope Cruz en aquesta pel·lícula correspon al d'una dona proletària d'origen manxec. No importa que en realitat sembli una *matrona* siciliana, una mena de clonatge creuat entre Anna Magnani i Sofia Loren, amb la cutror afegida de les pròtesis glúties. Almodóvar diu que aquesta obra seva és una reflexió sobre la dona manxega i tothom diu amèn. No es discuteix ni la versemblança ni la profunditat de la seva proposta.

Però és la pel·lícula d'Almodóvar i això significa que és *la* pel·lícula. ¿Que el ninet va fer una potadeta i es va desmarcar de l'acadèmia en un mostra d'infantilisme més que no de divisme? No passa res: al cap de dos anys, declaram la seva cinta la gran triomfadora de l'any i així el tendrem content. ¿Que no vol assistir a la cerimònia? Cap problema: té ni més ni pus que tota una ministra de cultura per defensar-lo: "*es uno de los grandes del cine español y se puede permitir muchas cosas*". ¿Feia realment falta promocionar un cinema com el d'Almodóvar, que ja té campanyes publicitàries milionàries per modelar al seu gust l'opinió pública de la cadena SER? ¿Era necessari tornar a premiar, una vegada més, una carrera més que consolidada com la de Carmen Maura?

Però la gran decepció de la nit va ésser el menyspreu absolut cap a *Salvador*, la pel·lícula de Manuel Hueriga que ha gosat llançar un crít contra aquells

El laberinto del fauno

Salvador

que pretenen enterrar el franquisme. L'acadèmia la va premiar amb un únic Goya al millor guió adaptat, cosa que ens sembla ben justa, atès que Lluís Ascarazo va fer tot un treball d'investigació periodística abans de començar a escriure.¹ És lloable que es premiï la indagació dins la societat, la manca de conformisme amb les versions oficials, el compromís. De fet, és admirable que gràcies a la pel·lícula s'hagi reobert el cas de Puig Antich: un alè d'esperança per a aquells que pensam que el cinema pot esser quelcom més que entreteniment i negoci.

Però aquí s'acaben les alegries. De les altres deu nominacions, ni un premi. I ja n'hi ha prou de callar determinades sospites: l'acadèmia no va reconèixer *Salvador* per dues raons més que probables. La primera és que és una pel·lícula catalana. I ni l'acadèmia, ni la societat espanyola, han avançat tant en el reconeixement a la diversitat. Les pel·lícules catalanes no els interessan. Simplement, fan de no veure-les. I no només les de caire polític. ¿Com s'explica, si no, que l'any 1997 no estiguessin nominades ni Núria Espert, ni Anna Lizaran, ni Rosa Maria Sardà per *Actrius* (Ventura Pons, 1996)?

La segona és que una cinta amb una vocació reclusiva tan clara i llampant molesta. Ja poden promoure una llei de memòria històrica. La realitat és que l'acadèmia es va estimar més llevar-se de damunt el mort que representava premiar una pel·lícula en què el nom de Manuel Fraga Iribarne i la seva veu hi són perfectament reconeixibles, per citar només un exemple.

La pel·lícula de Huerga té encara un altre "defecte": és cinema polític sense dissimul, però és al-

hora comercial; atractiu i entretingut. I això sí que no. Els comentaristes de Ràdio Nacional d'Espanya durant la retransmissió de la gala deien que el gran mèrit d'*El laberinto del fauno* era haver aconseguit parlar del feixisme sense fer un pamflet. Tot i valorar les nombroses virtuts d'aquella cinta, hem de reconèixer que ho tenia més fàcil. La caricatura plana i maniquea del feixisme que encarna Sergi López no pot incomodar mai tant com la crítica directa d'alguns funcionaris i policies del franquisme. Tot i la contundència d'algunes de les imatges de del Toro, el fet de vestir la història amb l'oripell del cinema fantàstic la fa no menys vàlida, però sí més digerible pel gran públic. *El laberinto del fauno* és una molt bona metàfora, però *Salvador* és un cop de puny directe als desmemoriats, als que intenten falsejar la nostra realitat històrica més recent. I, malgrat que els comentaristes de RNE no sàpiguen veure la diferència, no és cap pamflet.

Però és igual. Els acadèmics, cofois, riuen les astracanades de José Corbacho. No se'n recorden, del franquisme. No se'n volen recordar. Els preocupen més els problemes de les dones manxegues vestides com madones italianes que canten tangos argentins en versió flamenca. L'Espanya profunda continua manant, desfressada ara de mestissatge i de segle XXI. Rocío de la Mancha no ha desaparegut: en realitat s'ha reciclat en Raimunda de la Cruz. Les folklòriques es van morint, però sempre ens quedarà Almodóvar. ■

(1) ¿Degué seguir GAL la mateixa ètica professional en l'elaboració del seu guió?